

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра гуманітарних і соціальних дисциплін

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**
Кафедра теорії та практики перекладу

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра романо-германських мов і перекладу

МОВА І МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
IV ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**22 березня 2023 р.
м. Полтава**

Редакційна колегія:

Шаравара Тамара – проректор з науково-педагогічної роботи і перспективного розвитку Полтавського державного аграрного університету, доктор історичних наук, професор, голова редакційної колегії

Дорогань-Писаренко Людмила – декан факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, професор

Сизоненко Наталія – завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Дедушно Алла – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Красота Олена – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат економічних наук, доцент

Люлька Вікторія – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук, доцент

Матвієнко Леся – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат педагогічних наук

Мокляк Оксана – доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету, кандидат філологічних наук

Назаренко Марина – старший викладач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавського державного аграрного університету

Затверджено до друку вченою радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 9 від 27.03.2023 р.).

**УДК 81 : Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика : зб.
008 : 316.74 матеріалів IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава,
М 74 22 березня 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. 306 с.**

До збірника увійшли тези доповідей докторів, кандидатів наук, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів, подані до організаційного комітету IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова і міжкультурна комунікація: теорія та практика».

У збірнику висвітлено актуальні проблеми репрезентації національно-мовної картини світу; діалогу національних культур (лінгвокультурологічний, лінгвокогнітивний, етнолінгвістичний та літературознавчий аспекти); соціокультурної та психологічної парадигми міжкультурного спілкування, теорії та практики перекладу в контексті міжкультурної комунікації; представлено інноваційні технології викладання української та іноземних мов.

Для науковців, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів, докторантів, здобувачів вищої освіти ступенів вищої освіти бакалавр, магістр.

Тексти доповідей публікуються в авторській редакції. За науковий зміст і якість поданих матеріалів, наведені факти та статистичні дані відповідають автори, а також наукові керівники (для студентів та аспірантів).

© ПДАУ, 2023

© Автори статей, 2023

ЗМІСТ

НАЦІОНАЛЬНО-МОВНІ КАРТИНИ СВІТУ: ВЕРБАЛЬНА Й НЕВЕРБАЛЬНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Khmelenko Kateryna

THE VALUE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES FOR LAWYERS: 10
NEW CHALLENGES IN INTERNATIONAL COMMUNICATION

Matviienko Lesia, Hrekova Iryna

FEATURES OF IMPROVING INTERCULTURAL COMMUNICATION IN 14
THE CONTEXT OF DIPLOMATIC INTERACTION

Molotkina Yuliia, Yevhenii Horkavii

DISCOURSE STRATEGIES AND THEIR VARIETIES IN ENGLISH- 17
LANGUAGE PUBLIC SPEAKING

Браїлко Юлія, Кисла Наталія

ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ТАБУЙОВАНOSTІ ОБСЦЕННОЇ ЛЕКСИКИ В 20
СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДИСКУРСІ (НА ПРИКЛАДІ ВІДОМОГО
АНТРОПОНІМА)

Дедухо Алла, Шаравара Тамара

ДИСКУРСИВНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ ПОБАЖАННЯ 25

Малик Валентина

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ У СТРУКТУРІ ІНШОМОВНОЇ 27
КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ

Павлюк Олена

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ КОНЦЕПТУ VÉRITÉ У ФРАНЦУЗЬКИХ ПАРЕМІЯХ 34

Приходченко Олександра

ХУДОЖНИЙ ОБРАЗ І КОНЦЕПТУАЛЬНА КАРТИНА СВІТУ 38

Приходько Ганна

КОНЦЕПТОСФЕРА ОЦІНКИ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ 40

Рябокінь Наталія

СПЕЦИФІКА ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МЕДІЙНОМУ ТЕКСТІ 43

Сизоненко Наталія, Шаравара Тамара

МОВНІ РЕСУРСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТАКТИКИ ПОКЛИКАННЯ НА 46
АВТОРИТЕТ У НАУКОВИХ СТАТТЯХ

Тагільцева Яніна, Коваленко Вікторія

LEXICAL BORROWINGS IN AGRICULTURAL TERMS OF MODERN 50
ENGLISH

Тернієвська Євгенія

РОЗВИТОК АНГЛІЙСЬКОЇ КОНЦЕПТОСФЕРИ У ВІКТОРІАНСЬКУ 54
ЕПОХУ

МОВНІ РЕСУРСИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТАКТИКИ ПОКЛИКА́ННЯ НА АВТОРИТЕТ У НАУКОВИХ СТАТТЯХ

Сизоненко Наталія,
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
nataliia.syzonenko@paa.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-7978-8675>

Шаравара Тамара,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
tamara.saravara@pdaa.edu.ua
[https://orcid.org/\(0000-0002-6370-6663](https://orcid.org/(0000-0002-6370-6663)

Актуальним напрямом сучасних досліджень наукового тексту є комунікативно-прагматичний, застосування якого дає змогу виявити властиві різножанровим зразкам наукової комунікації стратегії і тактики, способи їхньої реалізації, обумовлені фактором адресата, обсягом інформації та вибором мовних засобів.

Комунікативно-прагматичний потенціал наукового тексту досліджували Н. Карпусенко, С. Кулезньова та Р. Філіпов, Н. Пільгуй, Л. Сологуб, Т. Хомутова та ін. Першорядну роль у науковому дискурсі відводять стратегіям аргументації, переконання та презентації [2, с. 6]. Розглядають також стратегії інформування, підкорення, дискредитації, привертання уваги.

Комунікативна стратегія та комунікативна тактика співвідносні, як рід і вид, варіант і інваріант, глобальна інтенція, спрямована на досягнення конкретної мети спілкування, і комунікативна дія, мовленнєвий прийом.

У дослідженні Н. Іваницької детально розглянуто на матеріалі різномовних наукових статей лінгвістичного спрямування тактики інформування (констатації), посилення на авторитет, залучення фонових знань, інформаційного розгортання, компаративного аналізу, які реалізують стратегію переконання [1, с. 222]. Тактика покликання на авторитет у статтях різних галузей наукового знання може бути втілена в різний спосіб. Цим і зумовлена актуальність цієї розвідки, *мета* якої – з'ясувати мовні засоби реалізації тактики покликання на авторитет у наукових статтях, які належать до галузі фінансів. Матеріал пілотного дослідження – 15 наукових статей фахового видання «Фінанси України» за 2022 рік.

Нижче наводимо результати дослідження.

1. Акцентування увагу адресата на авторитетній особі чи групі осіб. Одним із продуктивних способів є модель **Н.в. імен. + предикат мовлення**, ужитий у минулому або теперішньому часі: *автор/науковець показав, наголосив, доводив, розробив, стверджував, зауважував; пропонує; дослідження показують; дослідники проаналізували, відзначають, підкреслюють, звертають увагу на...* Поширеними є конструкції **за + О.в. імен.** (*за виразом; за словами...; за задумом...; за даними дослідження*); менш уживаними – **на + Р.в. імен.** (*на думку..., на його переконання*), **як+ предикат мовлення + Н. в. імен.** (*як наголошує ...*), **як + Н.в. імен. + предикат мовлення** (*як... зазначають*).

2. Нерідко авторитетними особами в покликаннях є представники професійних об'єднань. Типовою для такої комунікативної ситуації є конструкція **Н.в. імен./іменникове словосполучення + предикат мовлення**: *представники сучасних економічних шкіл стверджують...; експерти... пропонують; фахівці... підраховали; експерти... розробляють та вдосконалюють; багатьма вченими та експертами оцінюються...; зрідка –*

за + О.в. імен. (за оцінками фахівців). Наприклад: **Експерти агентства Moody's пропонують** застосовувати критерії соціальної та екологічної сталості, а також управлінського потенціалу для оцінки ризиків на сучасних глобальних ринках капіталу [2022 № 1, с. 93]; **Фахівці Міжнародного валютного фонду (далі – МВФ) підраховали**, що додаткові заходи фіскальної політики стосовно доходів і видатків держави із початку пандемії зменшили темпи падіння глобального ВВП на 2 % у 2020 р. [2022 № 2, с. 28]; Наприклад, **експерти Premier Business Consulting & Communications розробляють та вдосконалюють** показники індексу Sustainable Ukraine [2022 № 2, с. 48].

3. Авторитетними джерелами для наукових досліджень можуть бути закони та підзаконні акти. Для організації такого повідомлення уживають **предикати мовлення та прийменникові конструкції**: *сформульовано, підкреслено, вказано, схвалено, зазначено, унормовано, визначено, запроваджено, задекларовано, акцентується увага на...; згідно з рішеннями...; на виконання...; про це свідчать...* Наприклад: **Правові та організаційні підходи** до формування і реалізації пріоритетних напрямів розвитку національної дослідницької системи в Україні, які є складовою прогнозу економічного й соціального розвитку на середньостроковий період, **визначено** Законом України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [2022 № 1, с. 112].

4. Для конкретизації наукової інформації, забезпечення об'єктивності результатів дослідження автори наукових статей покликаються на назви концепцій та теорій, які є міжгалузевими та вузькогалузевими термінами. Наведемо приклади: *Натомість Норвегія визначає контрольний (еталонний) показник, ґрунтуючись на теорії оптимального оподаткування [10], тоді як Польща – згідно з правовим підходом [2022 № 1, с. 65]; Вітчизняні й зарубіжні науковці здебільшого зводять інфраструктуру до об'єктів, систем, мереж, використовуваних для забезпечення діяльності в різних сферах (економічній, соціальній, фінансовій, політичній) [2022 № 2, с. 9]; У контексті масової оцінки методи і моделі просторового аналізу застосовуються для встановлення більш повноцінного взаємозв'язку між місцезнаходженням*

об'єкта та його внутрішніми характеристиками, зокрема факторних ознак, котрі базуються на відстані чи віддаленості об'єкта оцінки до певних ознак (торговельно-розважальних центрів, парків, закладів освіти тощо) [2022 № 2, с. 80]. Трапляються й випадки, коли автор наукової статті акцентує увагу читача на винятковій цінності внеску авторитетної особи в розроблення певних концепцій: *У професійному плані І. Ансофф всесвітньо відомий у трьох сферах: концепція турбулентності середовища, що оточує об'єкт управління, парадигма умовного стратегічного успіху і стратегічний менеджмент у масштабі реального часу* [2022 № 1, с. 7].

5. Автори наукових статей нерідко супроводжують покликання на авторитетні джерела власними узагальненнями, оформленими за допомогою **мовних одиниць когнітивної семантики** (з праць... впливає висновок; дослідження... дає можливість зробити висновок про...; аналогічну думку висловили... поділяємо думку учених...) чи **оцінних суджень** (одним із перших критиків... став...; слушним є твердження).

6. Посилюють достовірність і об'єктивність викладеної інформації покликання на результати емпіричних досліджень, статистичні дані. Типовою є конструкція **згідно з + О.в. імен.** (згідно з даними дослідження..., згідно з критеріями ...), менш уживані – **з огляду на + З.в. імен.** (з огляду на досвід...), **предикат мовлення + за + О.в. імен.** (розраховано за даними). Наприклад: *При цьому в розвинутих країнах приріст державного боргу сягатиме 17,8 % ВВП, а в Україні – лише 3,9 % ВВП (розраховано за даними [3])* [2022 № 2, с. 30]; *Варто зазначити, що згідно з критеріями індексу Sustainable Ukraine у 2019 р. Ощадбанку присвоєно рейтинг ССС (рівень корпоративної стійкості, нижчий за достатній), а ПриватБанку – СС (суттєво недостатній рівень корпоративної стійкості) [19]* [2022 № 2, с. 53].

7. Авторитетним джерелом можуть бути не тільки тези конкретних науковців, але й загальновідомі факти: *згідно з, загальновідомо, широко визнається той факт...* Наприклад: **Широко визнається той факт**, що рамки фінансової політики є важливим інструментом для підтримки фінансової стійкості як у розвинутих країнах, так і в країнах, що розвиваються [2022 № 2, с. 32].

Отже, тактика покликання на авторитет у наукових статтях фахового видання «Фінанси України» здійснюється в різний спосіб: покликання на авторитетних осіб, зокрема представників професійних об'єднань; покликання на концепції і теорії, емпіричні та статистичні дані, закони і підзаконні акти тощо. Найпродуктивнішими мовними засобами реалізації цієї тактики є моделі «іменник + предикат мовлення», «прийменник + іменник».

Порушена проблема потребує подальшого вивчення, зокрема на ширшому матеріалі дослідження. Перспективним напрямом є зіставні дослідження реалізації тактики покликання на авторитет у наукових статтях різних галузей наукового знання.

Джерела та література

1. Іваницька Н. Б. Реалізація комунікативної стратегії переконання в різномовних наукових статтях: зіставний аспект. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Т. 32 (71). Ч. 1. № 1. С. 220–228. URL :

http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/1_2021/part_1/40.pdf (дата звернення: 28.01.2023).

2. Кулезньова С. С., Філіпов Р. Ю. Сучасна наукова стаття у комунікативно-прагматичному аспекті. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ»*. Серія: Філологія. Педагогіка. 2017. Вип. 9. С. 4–8. URL : [file:///C:/Users/%D0%BF%D0%BA/Downloads/105076-Article%20Text-222864-1-10-20170623%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%BF%D0%BA/Downloads/105076-Article%20Text-222864-1-10-20170623%20(1).pdf) (дата звернення: 28.01.2023).

LEXICAL BORROWINGS IN AGRICULTURAL TERMS OF MODERN ENGLISH

Тагільцева Яніна,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін
Полтавського державного аграрного університету
м. Полтава, Україна
ianina.tagiltseva@pdaa.edu.ua